

سالواتوره کارولو
کالبدشکافی قیمت نفت
در بازارهای جهانی

ترجمه‌ی روح‌الله کهن‌هوش‌نژاد

- سرشناسه: کارولو، سالواتوره Carollo, Salvatore
 عنوان و پدیدآور: کالبدشکافی قیمت نفت در بازارهای جهانی / سالواتوره کارولو؛
 ترجمه ی روح‌الله کهن هوش نژاد.
 مشخصات نشر: تهران، نشر نی، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۱۸۱ ص.: مضمون، جدول، نمودار.
 شابک: 978-964-185-399-2
 یادداشت: عنوان اصلی: Understanding Oil Prices: A Guide
 to What Drives the Price of Oil in Today's
 Markets, 2nd ed., 2012
 موضوع: نفت - فرآورده‌ها - قیمت‌ها؛ نفت - صنعت و تجارت - تاریخ.
 شناسه افزوده: کهن هوش نژاد، روح‌الله، مترجم.
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ ک ۲ ک ۲ / ۴ : ۹۵۶۰ HD
 رده‌بندی دیویی: ۳۳۸/۲۲۲۸۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۶۴۷۴۶

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

نشرنی

کالبدشکافی قیمت نفت در بازارهای جهانی

سائوآتوره کارولو

مترجم	روح‌الله کین هوش‌نژاد
ویراستار	آلله عین بخش
چاپ اول	تهران، ۱۳۹۳
تعداد	۱۰۰۰ نسخه
لیتوگرافی	بختر
چاپ	اکسیر
ناشر چاپ	بهمن سراج

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً و جزئاً، به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

شابک ۹۷۸ ۹۶۴ ۱۸۵ ۳۹۹ ۲

www.nashreney.com

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۱	۱. پارادوکس‌های دنیای نفت خام
۱۹	۲. رویدادهای بازار از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۱
۲۱	سیاست جهانی انرژی
۲۴	بحران مالی و بازار نفت
۳۳	عوامل بنیادی یا سفته‌بازی؟
۳۸	تقاضا/عرضه‌ی بنزین و گازوئیل
۴۰	اختلاف قیمت WTI و برنت
۴۷	۳. تحولات قیمت نفت خام از دهه‌ی ۱۹۶۰ تا سال ۱۹۹۹
۴۹	۱۹۶۰ تا ۱۹۸۰: انحصار نفتی و دو بحران در دهه‌ی ۱۹۷۰
۵۳	دهه‌ی ۱۹۸۰: افول تدریجی اوپک
۵۶	جنگ قیمت
	سال‌های ۱۹۸۵ تا ۲۰۰۰: از معرفی برنت
۵۹	در جایگاه یک مرجع بین‌المللی تا قانون هوای پاک
۶۴	خودکشی اوپک
۶۵	آغاز به‌کار بازار آزاد
۶۹	پیامد تغییرات زیست‌محیطی

۴. تغییرات بازار سوخت خودرو ۷۱
- تحول نیازهای زیست محیطی ۷۱
- بنزین و اجزای آن ۷۸
- مخاطرات بالایشگران ۸۲
- سیاست مالی کشورهای صنعتی درباره‌ی سوخت‌ها ۸۵
۵. جریان جهانی نفت ۹۵
- تحولات در بخش پالایشگری ۱۰۰
- ساختار عرضه در سطح جهان ۱۰۵
۶. مدل کلاسیک بازار بین‌المللی نفت ۱۰۹
۷. الگوی کوتاه‌مدت بازار بین‌المللی نفت ۱۱۹
۸. بازار برنت ۱۲۷
- قرارداد خرید و فروش ۱۲۹
- بازار سلف برای برنت (قرارداد برنت ۱۵ روزه) ۱۳۴
- بازار برنت IPE ۱۴۱
- جدایی میان نفت و قیمت آن ۱۴۴
۹. کاربردهای اصلی بازارهای سلف و آتی‌ها ۱۴۷
- بار مالیاتی ۱۴۷
- تعیین شاخص ۱۴۸
- پوشش ریسک‌های قیمت ۱۴۹
- سفته‌بازی با کمک انعطاف‌پذیری عملیاتی در بارگیری ۱۵۷
- ساختار بازار: پیش‌بین و پس‌بین ۱۶۰
- رویه‌ها در پایانه‌های بارگیری ۱۶۲
۱۰. مشکلات بازار سلف برنت ۱۶۷
۱۱. نتیجه‌گیری: ما خود اوپک هستیم ۱۷۷

مقدمه

امروزه جریان زندگی انسان بدون نفت ممکن نیست. بهرغم وجود مباحث فراوان درخصوص پایان عصر نفت، این سوخت هم‌چنان منبع اصلی انرژی اولیه است و با سایر سوخت‌ها فاصله‌ای معنادار دارد. آمارهای گزارش چشم‌انداز انرژی جهان^۱ که آژانس بین‌المللی انرژی (IEA)^۲ منتشر می‌کند، نشان می‌دهد که سهم نفت در جایگاه منبع نخست انرژی اولیه ۳۴ درصد بوده و زغال‌سنگ و گاز طبیعی به ترتیب با ۲۶ و ۲۱ درصد در رده‌های بعدی قرار دارند. براساس گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان (WEO)^۳ که صندوق بین‌المللی پول (IMF)^۴ منتشر می‌کند، این وضعیت با اندکی تغییر (نفت ۳۰ درصد، زغال‌سنگ و گاز طبیعی به ترتیب با ۲۹ و ۲۲ درصد) تا سال ۲۰۳۰ ادامه خواهد داشت. نفت تأثیر شگرفی بر زندگی همه‌ی مردم جهان دارد. این منبع انرژی تجدیدناپذیر^۵ است و قطعاً روزی به پایان می‌رسد. اما نکته‌ی اصلی این جاست که ما با ماده‌ای سروکار داریم که تاریخ جهان را شکل می‌دهد، دگرگون می‌سازد و جهت آن را مشخص می‌کند و این مسئله به‌گونه‌ای رقم خورده است که تا سالیان دراز ادامه خواهد

1. World Energy Outlook
2. International Energy Agency
3. World Economic Outlook
4. International Monetary Fund
5. non-renewable

داشت، حتی پس از آن که شعله‌های نفت در گذر زمان برای همیشه خاموش شوند. در واقع، نفت الگویی از توسعه و جغرافیای سیاسی به جهان داده است که تا چند قرن ادامه خواهد یافت. اما این‌ها همه صحبت از آینده بود. امروز ما در عصر نفت زندگی می‌کنیم. کتابی که پیش‌روی شماست به دنبال صحبت درباره‌ی دانش فنی عملیات پیچیده‌ی اکتشاف یا تولید از میدان نفتی یا حمل نفت خام از طریق اقیانوس‌ها به سراسر جهان نیست. بلکه این کتاب درباره‌ی دو کلمه سخن می‌گوید که میلیون‌ها بار از آن‌ها در رسانه‌ها یاد می‌شود: «قیمت نفت». این عبارت که تأثیر شگرفی بر زندگی ما دارد، ترکیبی از چند نیروی عظیم است که برای شکل دادن آن با یک‌دیگر تعامل می‌کنند. این نیروها عبارت‌اند از هزینه‌ها، تصمیم‌گیری درباره‌ی سرمایه‌گذاری‌ها و مخارج، استفاده از ذخایر، عملیات پوشش ریسک، سیاست شرکت‌های پیمانکاری، سیاست دولت‌ها، شرکت‌های نفتی و... هم‌زمان زنجیره‌های بی‌حد و حصری نیز از قیمت سرچشمه می‌گیرند که متغیرهای اساسی اقتصاد، مثل تراز پرداخت‌ها، قیمت بنزین و گازوئیل، قیمت برق، نرخ تورم و بیکاری و... را تحت تأثیر قرار می‌دهند. بنابراین، قیمت نفت تأثیری عمیق و قدرتمند بر هستی ما دارد. اما به‌رغم همه‌ی این مسائل، بحث قیمت نفت به اندازه‌ی کافی مورد کنکاش قرار نگرفته است. اگرچه اصحاب رسانه تلاش می‌کنند این مسئله را توضیح دهند، هیچ‌کس فراتر از دایره‌ی سخنان کارشناسان و متخصصان حرفی نمی‌زند. اما واقعیت آن است که دایره‌ی مزبور بسیار محدود است. متأسفانه نفت در این سرنوشت با سایر منابع انرژی اشتراک دارد و تعداد بسیار اندک دوره‌های اقتصاد انرژی در دانشگاه‌های سراسر جهان شاهی بر این مدعاست. شاهد دیگر تعداد اندک کتاب‌های اقتصاد انرژی است که در مقایسه با کتاب‌های درسی اقتصاد محیط‌زیست چیزی به حساب نمی‌آیند. به‌علاوه، مسئله انرژی که محور مرکزی همه‌ی فعالیت‌های اقتصادی است، در دروس دانشگاهی بسیار کم‌رنگ است، به‌ویژه در رشته اقتصاد. در نتیجه، قیمت نفت با محصور ماندن در مرزهای سخت و محکم کارشناسان و متخصصان این حوزه، همچنان مسئله‌ای پیچیده و مبهم باقی مانده است. هنگامی که تلاشی برای رفع ابهام از این مسئله صورت می‌گیرد، این

کار غالباً به شیوه‌ای گمراه‌کننده و ناشیانه انجام می‌شود. رسانه‌ها اطلاعاتی را ارائه می‌دهند که تداعی‌کننده‌ی یک سناریوی مخوف است؛ آن‌ها از پایان عصر نفت سخن می‌گویند و گاهی اوقات قیمت بشکه‌ای ۲۰۰ دلار را برای نفت پیش‌بینی می‌کنند. برخی مواقع نیز رسانه‌ها با بزرگ‌نمایی نقش اوپک، این سازمان را مسئول افزایش قیمت معرفی می‌کنند. کتاب سالواتوره کارولو درباره‌ی همه‌ی این مسائل صحبت می‌کند. این کتاب روایت قیمت نفت را از انتها بازگو می‌کند، یعنی از زمان سقوط قیمت هر بشکه نفت از ۱۵۰ دلار به کم‌تر از ۴۰ دلار در سال ۲۰۱۱. چرا این اتفاق افتاد و عوامل بنیادی^۱ تا چه اندازه می‌توانند علل آن را توضیح دهند؟ این کتاب با طرح این سؤالات در آغاز، با ظرافت خاصی خواننده را با سیر تحول قیمت نفت خام آشنا می‌سازد. علاوه بر این، برخی مسائل مرتبط و نسبتاً فنی از قبیل قراردادهای خرید، ساختار عرضه‌ی جهانی، تحولات مقررات زیست‌محیطی و فرایند بالایش نفت خام نیز مورد توجه قرار می‌گیرند. مسائل متنوع مطرح‌شده در کتاب به تدریج سؤالات اولیه را پاسخ می‌دهد و مطالب را هم‌چون نکته‌های پازل به هم متصل می‌کند. نویسنده در خصوص نقش عوامل مختلف در بالابردن یا پایین آوردن قیمت نفت توضیحات بسیار شفافی داده است و برخی از این عوامل را شناسایی می‌کند. ما در این‌جا از این عوامل نام نمی‌بریم تا خواننده از لذت کشف آن‌ها در حین خواندن کتاب محروم نشود. تنها به ذکر این نکته اکتفا می‌کنیم که این کتاب حاصل تجربیات گسترده‌ی نویسنده در صنعت نفت است. ممکن است برخی با دیدگاه‌های ارائه‌شده در این کتاب موافق نباشند، اما نباید فراموش کرد که کارکرد اصلی یک کتاب دعوت به تفکر و تقویت دانش به یاری اندیشه است.

انزو دی گیولیو^۲

رئیس دانشگاه انریکو ماتئی^۳

1. fundamentals

2. Enzo Di Giulio

3. Scuola Enrico Mattei